

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.1.15>

Шопіна Ірина Миколаївна,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративно-правових
дисциплін Львівського державного університету
внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0003-3334-7548

ІМІТАЦІЯ ПІДГОТОВКИ НАУКОВИХ КАДРІВ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СПРОБА НАУКОВОГО АНАЛІЗУ¹

IMITATION OF THE TRAINING OF SCIENTIFIC PERSONNEL IN THE TEMPORARILY OCCUPIED TERRITORIES OF DONETSK AND LUHANSK REGIONS: AN ATTEMPT AT SCIENTIFIC ANALYSIS

Мета статті полягала в тому, щоб визначити тенденції підготовки наукових кадрів на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської області.

З'ясовано, що об'єктивної інформації щодо реального стану розвитку освіти і науки на тимчасово окупованих територіях України не вистачає для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Аргументовано необхідність наукових пошуків у вказаному напрямі.

Визначено тенденції розвитку наукової діяльності на тимчасово окупованих територіях Донецької і Луганської області.

По-перше, така діяльність має активний характер. На теперішній час лише у так званому ДНР більше 100 осіб мають фейкові дипломи доктора наук, більш ніж 400 осіб – кандидата наук. Щонайменше 4 так званих доктори юридичних наук підготовлені на тимчасово окупованих територіях Луганської області. Аналіз текстів, доступних у мережі Інтернет, свідчить, що частина вказаних текстів носить не науковий, а ідеологічний характер, в них обстоюються ідеї «Російського світу», а процеси, що відбуваються в Україні, подаються у викривленому розумінні.

По-друге, тенденційне сприйняття української реальності притаманно й процесу так званої вищої освіти на відповідних територіях. Теми та ідеї сумісних публікацій студентів та викладачів, формулювання питань на державні іспити свідчать про цілеспрямоване формування у молодих людей не наукового, а ідеологічного світогляду.

По-третє, методологія та джерельна база деяких досліджень викликає сумніви як така, що може не відповідати не лише українським, а й загальносвітовим вимогам до якості наукових досліджень.

По-четверте, спроби легітимізації процесу підготовки так званих наукових кадрів включають активне залучення науковців Російської Федерації. Вони включаються до складу редакційних колегій так званих фахових видань, запрошуються у якості офіційних опонентів на так звані захисти дисертаційних робіт, виступають провідними організаціями. Вказане дає представникам Російської Федерації змогу системно та систематично впливати на процеси підготовки так званих наукових кадрів на тимчасово окупованих територіях Донецької і Луганської області, у тому числі й в ідеологічному та пропагандистському аспекті.

Зроблено висновок, що запровадження процедури підтвердження набутих на тимчасово окупованій території України знань, вмінь, навичок та кваліфікацій має розпочинатися із визначення актуального стану системи так званих вищої освіти та наукової діяльності – коли це стане можливим завдяки відновленню над цими територіями контролю України.

Ключові слова: *тимчасово окуповані території, наукова діяльність, підготовка наукових кадрів, дисертація, вища освіта, інформаційна війна, ідеологізація.*

The purpose of the article was to determine the trends in the training of scientific personnel in the temporarily occupied territories of Donetsk and Luhansk regions.

The article found that objective information about the real state of development of education and science in the temporarily occupied territories of Ukraine is not enough to make informed management decisions. Arguments are given about the need for scientific research in this direction.

Trends are determined by the development of scientific activity in the temporarily occupied territories of the Donetsk and Luhansk regions.

¹ З етичних міркувань ми не вважали за доцільне розміщувати у широкому доступі посилання на інтернет-ресурси терористичних організацій та утворених ними установ, однак опис всіх використаних нами джерел передано до редакції журналу.

First, such activity is active. Currently, only in the so-called DPR, more than 100 people have fake doctoral degrees; more than 400 people have PhDs. At least 4 so-called Doctors of Law have been trained in the temporarily occupied territories of the Luhansk region. An analysis of the texts available on the Internet shows that some of these texts are not scientific, but ideological in nature, they defend the ideas of the "Russian World".

Secondly, the tendentious perception of Ukrainian reality is also characteristic of the process of so-called higher education in the respective territories. The topics and ideas of joint publications of students and teachers, the formulation of questions for state exams testify to the purposeful formation of not a scientific, but an ideological worldview among young people.

Thirdly, the methodology and source base of some studies raises doubts as such, which may not meet Ukrainian and global requirements for the quality of scientific research.

Fourth, attempts to legitimize the process of training so-called scientific personnel include the active involvement of scientists from the Russian Federation. They are included in the editorial boards of the so-called professional publications, are invited as official opponents to the so-called dissertation defenses, and act as leading organizations. This allows the representatives of the Russian Federation to systematically and systematically influence the processes of training so-called scientific personnel in the temporarily occupied territories of Donetsk and Luhansk regions, including in the ideological and propaganda aspect.

The conclusion is made that the introduction of the procedure for confirming knowledge, skills and qualifications acquired in the temporarily occupied territory of Ukraine should begin with determining the current state of the system of so-called higher education and scientific activity – when this becomes possible due to the restoration of these territories under the control of Ukraine.

Key words: temporarily occupied territories, scientific activity, training of scientific personnel, dissertation, higher education, information war, ideologization.

Постановка проблеми. На початку 2022 року предметом активних обговорень серед політиків, науковців та активних представників громадянського суспільства стала ініціатива Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України щодо проходження атестації та визнання кваліфікацій за результатами навчання осіб у закладах вищої освіти, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях. Вказана ініціатива одразу стала предметом гострої критики в українському суспільстві. Не заперечуючи важливості реінтеграції, зауважимо, однак, що їй має передувати кропіткий науковий аналіз її умов та наслідків. Водночас об'єктивної інформації щодо реального стану розвитку освіти і науки на тимчасово окупованих територіях України не вистачає для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. І, якщо тема можливої атестації за результатами навчання була предметом хоча б суспільного обговорення, то проблеми наукової діяльності на тимчасово окупованій території ще не стали предметом уваги науковців та практиків. Вказане обумовлює актуальність та новизну теми цієї статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі проблеми реінтеграції тимчасово окупованих територій підіймали у своїх роботах І. Бутко, О. Іляшко, О. Кармаза, В. Нестерович, А. Цейтліна, В. Явір та деякі інші автори. Однак в контексті наукової діяльності та підготовки наукових кадрів розвиток суспільних відносин на тимчасово окупованих територіях ще не розглядався.

Мета статті – визначити тенденції підготовки наукових кадрів на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської області.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 3 ст. 14 проекту Закону України «Про засади державної політики перехідного періоду», оприлюдненого на офіційному сайті Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, наукові ступені та вчені звання, присвоєні на тимчасово окупованих територіях, не визнаються та не можуть бути предметом атестації [1].

Утім, заборона на визнання документів про освіту також встановлена у вказаному проекті, однак нині триває активне обговорення лібералізації вказаної заборони.

Визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання в системі вищої освіти проводиться відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266 [2]. Нагадаємо, що здобувачі вищої освіти, відповідно до легального визначення цієї категорії, наданого у п.11 ч.1 ст.1 Закону України «Про вищу освіту» – це особи, які навчаються у закладі вищої освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації, а ступень доктора філософії, як відомо, є одним із ступенів вищої освіти (п. 4 ч. 2 ст. 5 згаданого Закону).

Порядок проходження атестації для визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання в системі вищої освіти, здобутих на тимчасово окупованій території України після 20 лютого 2014 року, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України 19 травня 2016 року № 537. У визначеній цим Порядком

процедурі атестації можуть бути визнані кваліфікації, результати навчання та періоди навчання в системі вищої освіти в межах ступенів вищої освіти бакалавра та магістра, а також освітньо-кваліфікаційних рівнів молодшого спеціаліста та спеціаліста [3]. Вказані положення ґрунтуються на нормі, що міститься у ч. 2 ст. 7 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», згідно з якою громадяни України, які проживають на тимчасово окупованій території, у населених пунктах на лінії зіткнення, мають право на здобуття або продовження здобуття певного освітнього рівня на території інших регіонів України за рахунок коштів державного бюджету з наданням місць у гуртожитках на час навчання [4].

Отже, лише положення підзаконного правового акту – наказу Міністерства освіти і науки України 19 травня 2016 року № 537 – встановлюють обмеження щодо ступенів вищої освіти бакалавра та магістра, а також освітньо-кваліфікаційних рівнів молодшого спеціаліста та спеціаліста в аспекті виникнення права особи, що проживала (проживає) на тимчасово окупованих територіях, на переатестацію. Можна зробити припущення, що у разі захисту порушеного права на переатестацію у судовому порядку суперечність між законом та наказом центрального органу виконавчої влади могла б трактуватися на користь закону. Втім, відсутність на тимчасово окупованих територіях процедур присудження ступеня доктора філософії обумовлює (поки що) суто теоретичний характер описаної нормативно-правової проблеми.

Слід також звернути увагу на той факт, що Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» жодного згадування про тимчасово окуповані території не містить.

Однак активна нормотворча робота українських політиків, спрямована на розробку механізмів конвалідації (процедур визнання дійсними нікчемних правочинів у разі деокупації [1]), обумовлює потребу у визначенні реального стану розвитку освітньої та наукової діяльності на тимчасово окупованих територіях. Вирішення вказаного завдання ускладнюється неможливістю (складністю, небезпекою) проведення польових емпіричних досліджень, недостатністю інформації про так звані вищі навчальні заклади та певними технічними обмеженнями з-за блокування деяких інтернет-сервісів в Україні. Разом із тим наявна інформація дозволяє з'ясувати низку загальних закономірностей, а саме.

Після окупації окремих районів Донецької і Луганської області так звана (далі – т.зв.) система наукової діяльності відмовилася від новацій останнього десятиліття, притаманних українським реаліям, і запозичила особливості механізмів, притаманних Російській Федерації, і, почасти, СРСР. Зокрема, було запроваджено т.зв. Вищі атестаційні комісії, положення про які було розроблено шляхом компіляції Положення про Вищу атестаційну комісію Російської Федерації. Багато речень у цих документах повністю ідентичні, наприклад, п.1.4 т.зв. «Положення про Вищу атестаційну комісію при Міністерстві освіти і науки Донецької Народної Республіки», затвердженого т.зв. «Постановою Ради Міністрів Донецької Народної Республіки від 27. 02.2015р. № 2-14», визначає, що основними принципами діяльності Комісії є компетентність, незалежність, об'єктивність, відкритість та дотримання норм професійної етики, що повністю ідентично п. 3 Положення про Вищу атестаційну комісію при Міністерстві науки і вищої освіти Російської Федерації, затвердженого постановою Уряду РФ від 26 березня 2016 року № 237 [5], і прикладів таких прямих запозичень можна навести ще багато.

За період окупації на території т.зв. ДНР відбувся 521 захист т.зв. дисертаційних робіт, з них 109 (21%) – докторських і 412 (79%) – кандидатських. Всього функціонує 26 т.зв. рад із захисту дисертацій за 51 спеціальністю. З них 3 позиціонують себе як ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій з економічних, 11 – з технічних, 6 – з медичних наук, представлені також фізико-математичні, педагогічні, історичні та філологічні науки. Жодної ради з правових наук у т.зв. ДНР не створено. У т.зв. ЛНР функціонує т.зв. спеціалізована вчена рада за спеціальністю 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення, яку очолює доктор юридичних наук, професор Лазор Л.І.

Досить цікавими є спроби легітимізувати присудження наукових ступенів шляхом запрошення в якості опонентів фахівців із Російської Федерації. Так, наприклад, під час захисту у 2001 році т.зв. дисертаційної роботи Л.П. Ландик «Діяльність православної церкви в Донецькій області 1988–2004 рр.», що відбувся у т.зв. «Донецькому національному університеті», т.зв. офіційними опонентами виступили доктор історичних наук, професор Баранов А.В., завідувач кафедри політології і політичного управління Кубанського державного університету Російської Федерації. Другий т.зв. опонент, доктор історичних наук,

професор Ішин А.В., заявив своїм місцем роботи т.зв. «Таврійську академію», розташовану на іншій тимчасово окупованій Російською Федерацією українській території – в Автономній Республіці Крим. Провідними організаціями під час т.зв. захистів досить часто виступають фейкові структури т.зв. ЛНР (у даному випадку – т.зв. «Луганський національний університет ім. Даля»).

Схожа ситуація спостерігається і в терористичному угрупованні ЛНР. У т.зв. Луганському державному медичному університеті імені Святителя Луки т.зв. офіційними опонентами під час захисту дисертації виступають представники Астраханського державного медичного університету, Медичної академії імені С.І. Георгієвського, розташованої на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим. З 20 докторів медичних наук, що входять до складу т.зв. спеціалізованої вченої ради з медичних наук т.зв. Луганському державному медичному університеті імені Святителя Луки, нараховується 4 представника т.зв. Донецького національного медичного університету ім. Горького і один представник Російської Федерації – викладач клінічних дисциплін Бутурліновського медичного технікуму (м. Вороніж).

Аналіз деяких текстів, поданих в якості дисертаційних досліджень на тимчасово окупованих територіях, свідчить, що заслуговує на увагу відсутність одноосібної монографії, в якій відображалися б результати т.зв. докторської дисертації. Так, наприклад, переліку авторських публікацій В.І. Мозгового до т.зв. дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук на тему «Соціально-правовий статус імені власного» наведено 8 колективних монографій, 7 з яких мають назви, не пов'язані з темою дослідження і взагалі притаманні скоріше публіцистичним виданням («Там, где было Дикое поле...: очерки истории Донецкого края», «Донбасс з висоты птичьего полета» тощо). В єдиній же колективній монографії з теми дослідження співавторами виступило більш ніж 5 осіб, а самому дисертанту належить лише 22 сторінки тексту.

Окремо увагу хотілося б приділити обстоюванню особами, які претендують на отримання вчених ступенів у т.зв. спеціалізованих вчених рада на тимчасово окупованих територіях України, ідей домінування російської мови, російської культури, російського політичного устрою над мовами, культурою та політичним устроєм інших держав. У вже згаданій роботі В.І. Мозгового обстоюється думка щодо необхідності написання українською назви міста Одеса через подвійне «с» як Одесса, а імен Ганна, Микола, Олена –

як Анна, Ніколай, Єлена, оскільки ці імена російські (чомусь давньогрецьке та давньоєврейське походження вказаних імен до уваги не береться). Крім того, автор робить узагальнюючий висновок щодо неприпустимості написання тих імен, прізвищ, назв географічних об'єктів, які є російськомовними за своїм походженням (а до цієї категорії він відносить велику кількість об'єктів), в традиціях української мови.

Ю.А. Ревізька у т.зв. дисертації «Формування громадянської культури майбутніх юристів під час навчання у класичному університеті» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук в якості нормативно-правової бази освіти та виховання майбутніх юристів називає правові акти Російської Федерації, ставлячи їх на перше місце, перед фейковими правовими актами т.зв. ДНР, а до науково-методичного механізму означеного виховання відносить гуманітарні та мультимедійні центри «Російського світу». Як і у більшості інших т.зв. дисертаційних робіт, провідною організацією виступив заклад вищої освіти Російської Федерації – Рязанський державний університет імені С. Єсеніна.

Слід також звернути увагу на обмеженість джерел, до яких звертаються автори під час написання т.зв. дисертаційних робіт. Так, у тексті А.О. Суровцевої під назвою «Соціальне партнерство як спосіб оптимізації відносин підприємців, працівників і держави в Донецькій народній республіці», що претендує на статус дисертації з економічних наук, список використаних джерел складає 146 найменувань, 20 з яких – роботи самої авторки, і така тенденція притаманна й низці інших подібних текстів.

Інформація щодо аналогічних процесів в т.зв. ЛНР систематично не оприлюднюється, але можна припустити, що загальна тенденція активної підготовки т.зв. наукових кадрів простежується і там: наприклад, на сайті т.зв. Державного Луганського університету імені Святого Луки оприлюднено 26 т.зв. дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата медичних наук за 2018–2021 рр. За даними т.зв. Луганського національного університету імені Володимира Даля, станом на кінець березня 2020 року сформовані на тимчасово окупованих територіях Луганської області т.зв. дисертаційні ради провели 35 захистів наукових досліджень. Заслуговує на увагу активність представників вказаного закладу у досліджуваній сфері. Лише за 2020 рік у т.зв. спеціалізованій вченій раді під керівництвом Л.І. Лазор було захищено 4 т.зв. докторські дисертації: Н.А. Плахотіної «Функції трудового права як інтегративний феномен сучасності»,

О.Г. Чутчевої «Новий образ права соціального забезпечення в умовах трансформації соціальної держави», Л.В. Карабут «Правове регулювання процесуально-трудоного виробництва у сучасних умовах», І.В. Лазора (ймовірно, онука голови ради) «Правове регулювання колективних договорів та угод», а також дві т.зв. кандидатські роботи. На жаль, нам не вдалося знайти вказані тексти у мережі Інтернет, рівно як і статті та монографії, в яких розкривається їх зміст, що досить дивно, оскільки інші роботи працівників т.зв. Луганського національного університету імені Володимира Даля широко представлені у мережі.

Хотілося б також сказати, що заслуговує на увагу підхід, що сформувався на тимчасово окупованих територіях Донецької і Луганської областей стосовно сумісних публікацій викладачів і студентів. З цього приводу можна знайти безліч підтверджень кардинальної ідеологізації освіти, наведемо лише один приклад. У статті, опублікованій у т.зв. науковому фаховому виданні «Вісник Донецької юридичної академії» викладачем вказаної організації Н. Несвитайло і студенткою А. Батьковською «Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за фальсифікацію історії Російського світу», йдеться про те, що процес державного будівництва Донецької Народної Республіки нині відбувається в історичних межах Російського світу, його історії, культури та цінностей, протистоянні українським націоналістам та окупантам. При цьому автори роблять висновок про необхідність використання матеріалів наукових праць як доказів у кримінальних справах. Вони вважають, що кандидатські та докторські дисертації повинні бути основою не тільки для освіти та науки, але й для проведення історичних експертиз, як докази притягнення до юридичної відповідальності осіб, які навмисне фальсифікують історію Російського світу. Такий підхід не викликає подиву, адже завдання для студентів т.зв. університетів, розташованих на тимчасово окупованих територіях, формулюються таким чином, щоб викликати негативні емоції до держави Україна та її громадян. Наприклад, у Методичних вказівках з виконання та захисту магістерських дисертацій та підготовці до державних іспитів з дисциплін, що належать до напрямку підготовки 40.03.01, 40.04.01 «Юриспруденція», підготовлених вже згаданими вище Л.І. Лазор, І.І. Шамшиною, Н.А. Плахотіною, а також О.О. Кузнецовим, Т.В. Омельченко та Г.О. М'яркою, містяться такі питання до державних іспитів: «Чи можна притягти до відповідальності громадян України, а їхні дії вважати злочинними лише за поширення

ідей, що ґрунтуються на расовій перевазі та расовій дискримінації? Обґрунтуйте відповідь»; «Підстави обмеження державного суверенітету України як суб'єкта міжнародного права» тощо.

Наостанок хотілося б сказати про публікаційну активність на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської області. Вона є досить високою, лише у т.зв. Донецькому національному університеті виходить 6 серій Вісника вказаного закладу: Природничі науки, Гуманітарні науки, Економіка і право; Технічні науки; Філологія і психологія; Юридичні науки. Вісник т.зв. Луганського університету імені Володимира Даля з 2015 року до теперішнього часу встиг випустити 42 випуски. Деякі тексти у журналах, що випускаються на тимчасово окупованих територіях як фахові, носять нейтральний характер, зосереджуючи увагу на вирішенні суто технічних або технологічних питань. Однак статті з назвами на кшталт «Геноцид населення Донецької Народної Республіки та Луганської Народної Республіки посадовими особами України: кваліфікація і порядок залучення їх до відповідальності» присутні, і звичайно розміщуються на початку збірників, що може свідчити про їх пріоритетний порівняно з іншими текстами характер.

Висновки. Як ми вже вказували вище, особливості роботи з інформаційними джерелами обумовлюють суто польовий характер нашого дослідження. Разом із тим ми можемо зробити низку висновків щодо тенденцій, притаманних сфері наукової діяльності на тимчасово окупованих територіях Донецької і Луганської області.

По-перше, слід відзначити її активність: на теперішній час лише у т.зв. ДНР більше 100 осіб мають фейкові дипломи доктора наук, більш ніж 400 осіб – кандидата наук. Щонайменше 4 т.зв. доктори юридичних наук підготовлені на тимчасово окупованих територіях Луганської області. Аналіз текстів, доступних у мережі Інтернет, свідчить, що частина з них носить не стільки науковий, скільки ідеологічний характер, в них обстоюються ідеї «Російського світу», а процеси, що відбуваються в Україні, подаються у викривленому розумінні.

По-друге, тенденційне сприйняття української реальності притаманно й процесу т.зв. вищої освіти на відповідних територіях. Теми та ідеї сумісних публікацій студентів та викладачів, формулювання питань на державні іспити свідчать про цілеспрямоване формування у молодих людей не наукового, а ідеологічного світогляду.

По-третє, методологія та джерельна база деяких досліджень викликає сумніви як така, що може

не відповідати не лише українським, а й загально-світовим вимогам до якості наукових досліджень.

По-четверте, спроби легітимізації написання текстів, які позиціонуються як дисертації на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, включають активне залучення до процесів т.зв. захистів науковців Російської Федерації – звичайно не з провідних закладів вищої освіти, іноді навіть з технікумів, а також представників т.зв. університетів з інших тимчасово окупованих українських територій. Науковці із Російської Федерації включаються до складу редакційних колегій т.зв. фахових видань, запрошуються у якості офіційних опонентів на т.зв. захисти дисертаційних робіт, виступають провідними організаціями, що дає їм змогу системно та систематично впливати на процеси підготовки т.зв. наукових кадрів на тимчасово окупованих територіях Донецької і Луганської області, у тому числі й в ідеологічному та пропагандистському аспекті, в рамках інформаційної війни, що ведеться проти нашої держави.

Вказане дозволяє переконатися, що, як би не розгорталася подія щодо реінтеграції тимчасово окупованих Російською Федерацією територій України, позиція щодо неприпустимості визнання, у тому числі шляхом атестації, наукових ступенів та вчених звань, присвоєних на вказаних територіях, поки що є повністю обґрунтованою. Заміна науки ідеологією призводить до сумних наслідків. Як слушно пише з цього приводу професор Йель-

ського університету Л. Краусс, науковий прогрес страждає щоразу, коли наука стає жертвою ідеології. Так було в нацистській Німеччині та в Радянському Союзі, так було в США – у XIX столітті, коли у біології домінували расистські погляди. Так було і в епоху маккартизму, коли такі видатні вчені, як Роберт Оппенгеймер, зазнавали остракізму за свої політичні погляди. Щоб стримати це сповзання, наукові лідери, наукові товариства та керівництво університетів мають публічно обстоювати не лише свободу слова в науці, а й її саму, незалежну від політичних доктрин [6].

Утім, ми не можемо стверджувати, що розвиток суспільних відносин на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської області не призведе до виникнення гострих наукових дискусій щодо розмежування науки та ідеології, які запустять відповідні процеси самоочищення науки та пошуку нових критеріїв оцінки здійснюваних досліджень. Теж саме стосується й вищої освіти. Перебуваючи у нерозривному зв'язку з наукою, вища освіта надзвичайно швидкими темпами інтеріоризує наукові тенденції, у тому числі пов'язані з ідеологізацією. Отже, запровадження будь-якої процедури, пов'язаної з підтвердженням набутих на тимчасово окупованій території України знань, вмінь, навичок та кваліфікацій має розпочинатися із визначення актуального стану системи т.зв. вищої освіти та наукової діяльності – коли це стане можливим завдяки відновленню над цими територіями контролю України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про засади державної політики перехідного періоду: проєкт Закону України. URL: https://www.minre.gov.ua/sites/default/files/1._zakonoprojekt_pro_zasady_dppp.pdf
2. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>
3. Порядок проходження атестації для визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання в системі вищої освіти, здобутих на тимчасово окупованій території України після 20 лютого 2014 року, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України 19 травня 2016 року № 537. URL: http://old.mon.gov.ua/files/normative/2016-06-07/5621/nmon_537.pdf
4. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15 квітня 2014 року № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>
5. Постановление Правительства РФ от 26.03.2016 № 237 (ред. от 30.10.2021) «Об утверждении Положения о Высшей аттестационной комиссии при Министерстве науки и высшего образования Российской Федерации». URL: https://vak.minobrnauki.gov.ru/about#tab=_tab:polojenie~
6. Krauss L. The Ideological Corruption of Science. URL: <https://www.wsj.com/articles/the-ideological-corruption-of-science-11594572501>